

CMSD

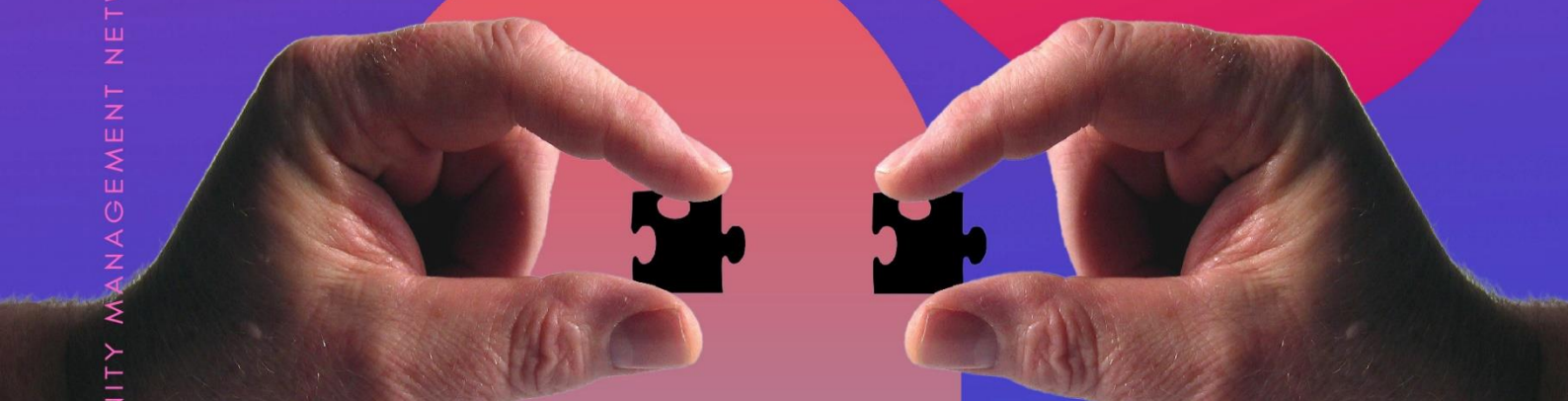
NATIONAL
CONFERENCE
2022

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายด้านการจัดการชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 7

"นวัตกรรมการจัดการชุมชน
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน"

COMMUNITY MANAGEMENT NETWORK FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

รายชื่อคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาบทความและตรวจทานเอกสาร และผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
โครงการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 7

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา
รองศาสตราจารย์ ดร.จงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญญาสุทธินันท์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร
รองศาสตราจารย์เอมอร เจียรมาศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร วิศวะกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ชนก เครือสุคนธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสระ บุญญะฤทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สยาม ราชวัตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุประภา สมนึกพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิเทพ เอกสิทธิพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา พุฒจร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศราพร พรหมนิมิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรรยา ธรรมอภิพล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี อึ้งโพธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาคร ชลสาคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงสุตา ภูส์ว่าง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระพี แสงสาคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงพันธ์ ต้นตระกูล
อาจารย์ ดร.สมยศ โอ่งเคลือบ
อาจารย์ ดร.อรยา พรเอี่ยมมงคล
อาจารย์ ดร.ปรีวิทย์ ไวยาษาชีวะ
อาจารย์ ดร.ส่งเสริม แสงทอง
อาจารย์ ดร.ธิตีพันธ์ บุญปก
อาจารย์ ดร.อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง
อาจารย์ ดร.ศรันยา เผือกผ่อง
อาจารย์ ดร.สุนี คำนวลศิลป์
อาจารย์ ดร.จรรยาบรรณ สุธรรมมา
อาจารย์รชกร วชิรสิโรตม
อาจารย์วันชัย เจือบุญ
นางสาวสุนิสา วงศ์ประทุม

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การเปลี่ยนแปลงจากการทำเกษตรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ตำบลหัวฝาย อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ <i>พัชรินทร์ ชุ่มเย็น และทิพย์สุตา พุฒจร</i>	545
การจัดการขยะติดเชื้อจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของชุมชน หลังวัดดอนตูม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี <i>บุษราภรณ์ สุวรรณเสวก และนรินทร์ สังข์รักษา</i>	556
พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในสถานการณ์แพร่ระบาดโควิด-19 <i>จงวิสุทธิ ลอยลม, ชินภพ ขอบุญ, นราวิชญ์ คำปวง, ศุภฤกษ์ พิบูลย์, เกณฑ์พล นาคสุข, สหสวรรษ นามละคร, ชาลิตี จันชนะกิจ, พีรฤดี สุขนิกร และทรงสุตา ภู่อ่าง</i>	565
ระดับปริญญาบัณฑิต ห้องที่ 6 HB 7405 ความมั่นคงด้านอาหารและการจัดการสิ่งแวดล้อม (2) สถานการณ์ขยะติดเชื้อและความรู้ในการจัดการขยะติดเชื้อจากครัวเรือนที่พักอาศัยในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ระลอกที่ 4 <i>กัญญาวิวีร์ โชติยะซัชชัย และสวรรยา ธรรมอภิพล</i>	579
การใช้ที่ดินระดับครัวเรือนตามหลักทฤษฎีใหม่ของชุมชนบ้านวังยาง หมู่ที่ 5 ตำบลวังยาง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี <i>ศุภรัตน์ แสงหนู และวันชัย</i>	589
การคงอยู่ของเกษตรกรในเมืองในบริบทการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน กรณีศึกษา : ชุมชนคลองใหม่ จังหวัดนครปฐม <i>สุวิมล บุญสมบัติ และสวรรยา ธรรมอภิพล</i>	602
การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของชุมชนบ้านคลองลาด จังหวัดเพชรบุรี <i>ปิยมล ไทยอุดม และสวรรยา ธรรมอภิพล</i>	614
การจัดการน้ำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านปากช่อง จังหวัดนครนายก <i>กัญญาภักดิ์ มาลัยหอม และสวรรยา ธรรมอภิพล</i>	623
สถานการณ์ขยะพลาสติกและการจัดการขยะพลาสติกจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพโรเวท 2 จังหวัดปทุมธานี ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ระลอกที่ 5 <i>ราตรี มาทอง และสวรรยา ธรรมอภิพล</i>	632
สถานการณ์ขยะอาหารและการจัดการขยะอาหารจากครัวเรือนที่พักอาศัยในชุมชนบ้านน้ำเย็น จังหวัดชุมพร ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ระลอกที่ 4 <i>ชไมพร ช่วงชุมท์ส่อง และสวรรยา ธรรมอภิพล</i>	643
ระดับปริญญาบัณฑิต ห้องที่ 7 HB 7210 สุขภาวะชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต (1) ศูนย์การเรียนรู้โหนด นา เล : นวัตกรรมสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา <i>วิศรดา ว่องวิทยา, พิมพ์ประกาย จิตรแก้ว, ภูวดล สุทธิชาติ และอุทัย ปริญญาสุทธินันท์</i>	652
การดำรงชีพกับความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ชุมชนบ้านหนองปลิง ตำบลรัตภูมิ อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา <i>คีตกานท์ ทองฉิม, ขนิษฐา แก้วกุนนิล, เขมิภา ตันติเวชรกุล และอุทัย ปริญญาสุทธินันท์</i>	662

สถานการณ์ขยะพลาสติกและการจัดการขยะพลาสติกจากครัวเรือนที่พักอาศัย
ในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 จังหวัดปทุมธานี ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ระลอกที่ 5

HOUSEHOLD PLASTIC WASTE SITUATION AND MANAGEMENT IN PATTARA-PRIVATE VILLAGE 2,
PATHUM THANI, DURING THE CORONAVIRUS DISEASE 2019 (COVID-19) OUTBREAK 5

ราตรี มาทอง¹ และ สวรรยา ธรรมอภิพล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ขยะพลาสติกและการจัดการขยะพลาสติกจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 จังหวัดปทุมธานี ในช่วงการระบาดของโควิด 19 ระลอกที่ 5 ในเดือนมกราคม 2565 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ) กลุ่มตัวอย่างคำนวณจากประชากรที่อาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 จำนวน 677 คน โดยใช้สูตรของYamane (1973) ที่ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Congruence : IOC) ได้ค่า IOC ของแบบสอบถามส่วนที่ 1 เท่ากับ 0.96 ค่า IOC ของแบบสอบถามส่วนที่ 2 เท่ากับ 0.79 และ ค่า IOC ของแบบสอบถามส่วนที่ 3 เท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ และค่าร้อยละ สรุปและนำเสนอในรูปแบบตารางและพรรณนาความ

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.0) อายุระหว่าง 21-39 ปี (ร้อยละ 54.6) จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน (ร้อยละ 59) สถานภาพในครอบครัวเป็นบุตร/หลาน (ร้อยละ 47.8) การศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 41.4) อาชีพนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 26.7) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท (ร้อยละ 33.9) ความถี่ในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ (Food delivery) มากกว่า 4 ครั้ง (ร้อยละ 50.3) ความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ (Online Shopping) มากกว่า 4 ครั้ง (ร้อยละ 58.2) จากการศึกษาสถานการณ์ขยะพลาสติกจากครัวเรือนในช่วงการระบาดของโควิด-19 ระลอกที่ 5 เมื่อเดือนมกราคม 2565 พบชนิดของขยะพลาสติกประเภทขวดน้ำดื่มและประเภทบรรจุภัณฑ์ (เช่น ขวดครีมน้ำ ขวดยาสระผม ของใช้ ฯลฯ) มากที่สุด (ร้อยละ 96) รองลงมาคือ ขงขนมพลาสติก จำพวกขงขนมขบเคี้ยว ขงบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เปลือกลูกอม (ร้อยละ 95.2) และถุงพลาสติกหิ้วแบบบาง (ร้อยละ 94) ตามลำดับ และจากการศึกษาการจัดการขยะพลาสติกจากครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างจะทิ้งขยะพลาสติกรวมกับขยะทั่วไป เป็นประจำ (ร้อยละ 36.7) แต่ชนิดของขยะพลาสติกที่ประชาชนมีการคัดแยกเป็นประจำทุกครั้ง ในสัดส่วนค่าร้อยละมากที่สุด คือ ขวดน้ำพลาสติก (ร้อยละ 33.5) ในขณะที่ชนิดของพลาสติกที่กลุ่มตัวอย่างไม่เคยคัดแยกในสัดส่วนค่าร้อยละมากที่สุด คือ ขงพลาสติกบรรจุอาหาร เช่น ขงขนม ขงบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เปลือกลูกอม ฯลฯ (ร้อยละ 36.7) โดยขยะพลาสติกจะจัดเก็บไว้ในถุงดำเป็นประจำ (ร้อยละ 51.8) ส่วนการนำไป rius (Reuse) และการขาย/รีไซเคิลจะเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 31.1 และ ร้อยละ 41) แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าขยะพลาสติกที่เกิดในแต่ละครัวเรือนไม่เคยกำจัดด้วยวิธีการเผา/กาฝังกลบ และการเทกองทิ้งไว้/ฝังในดิน (ร้อยละ 42.6 และ 42.2) แต่จะนำไปทิ้งยังจุดวางถังของเทศบาลหรือ อบต. เป็นประจำ (ร้อยละ 45.8)

คำสำคัญ: ขยะพลาสติกจากครัวเรือน การจัดการขยะพลาสติกจากครัวเรือน โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

¹ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

Abstract

The purpose of this research was to study the situation and management of plastic waste from households in the Pattaraprivet 2 village. Pathum Thani Province during COVID-19 pandemic, the 5th wave of Omicron strains in January 2022. In this research a questionnaire was used as the data collection method. 251 questionnaires were completed by the heads or representatives of the households. The research participants were recruited from 677 inhabitants of the Pattaraprivate 2 village using Yamane (1973) formula with no more than 5% error. The researcher examined the effectiveness of the method by investigating the Index of Congruence or IOC. The IOC of Part One, Part Two, and Part Three of the questionnaire were 0.96, 0.79, and 0.99, respectively. The data set was analyzed using frequency and percentage statistics, and the analysis results was summarized and presented in the tabular and descriptive forms.

The demographic information of the participants showed that most of the participants were female (59.0%), aged 21-39 years (54.6%). On average, their family members consisted of 3-4 people (59%) and their status in their families was children/ grandchildren (47.8 percent). The participants' highest education was a bachelor's degree (41.4 percent). With regard to their occupations, the number of the participants were students (26.7 percent). Their average monthly income was 10,001-20,000 baht (33.9 percent). The frequency of using food delivery service was more than 4 times (50.3 percent). The frequency of online shopping was more than 4 times (58.2 percent). The investigation of plastic waste from households during the fifth wave of the COVID-19 pandemic in January 2022 indicated that the most common types of plastic waste were drinking water bottles and packaging (e.g., shower cream bottles, shampoo bottles, household items, etc.) (96 percent), followed by plastic packets of snacks, instant noodles, and candies (95.2 percent), and thin plastic bags with handles (94 percent), respectively. With regard to the management of plastic waste from households, it was found that the sample group regularly disposed of plastic waste together with general waste (36.7 percent). With regard to the percentage of plastic waste that people regularly sorted plastic water bottles was the highest (33.5 percent). On the contrary, the types of plastic that the sample group never sorted were plastic food packaging such as snack packets, instant noodles packets, candy packages, etc. (36.7percent). Those plastic food packages were stored in black bags (51.8%), for reuse (31.1 percent) and for sale/recycle (41 percent), occasionally. However, the investigation indicated that plastic waste from each household was never been disposed by burning or landfill- (42.6 percent and 42.2 percent). However, the dispose of the plastic waste was regularly carried out at the tank site of the municipality or the Subdistrict Administrative Organization (45.8 percent).

Keywords: Househole plastic waste situation, househole plastic waste management, Covid-19

1. บทนำ

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีขยะพลาสติกเกิดขึ้นประมาณ 2 ล้านตัน หรือประมาณ 12% ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยมีการนำกลับมาใช้ประโยชน์เฉลี่ยเพียงร้อยละ 25 และส่วนใหญ่ร้อยละ 75 เป็นพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง (single use plastic) เช่น ถุงร้อน ถุงเย็น ถุงหูหิ้ว แก้วพลาสติก หลอดพลาสติก ฯลฯ ขยะเหล่านี้จะถูกนำไปกำจัดโดยวิธีการฝังกลบรวมกับขยะอื่น ๆ ซึ่งจากสมบัติของพลาสติกที่ย่อยสลายได้ยากและทนต่อแรงอัดได้สูง

จึงใช้พื้นที่ฝังกลบและงบประมาณในการดำเนินงานมาก และหากขยะพลาสติกเหล่านี้ไม่ได้รับการกำจัดก็จะตกค้างและเกิดผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ (กรมควบคุมมลพิษ, 2563)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระลอกแรกในประเทศไทย เมื่อต้นปี 2563 ส่งผลทำให้ปริมาณขยะพลาสติกเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี 2562 โดยจากข้อมูลปริมาณขยะพลาสติกเดือนมกราคมถึงธันวาคม ปี 2562 มีปริมาณขยะพลาสติก เฉลี่ย 96 กรัม/คน/วัน ในขณะที่เดือนมกราคมถึงธันวาคม ปี 2563 ซึ่งเป็นช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระลอกแรกมีปริมาณขยะพลาสติก เฉลี่ยอยู่ที่ 134 กรัม/คน/วัน หรืออัตราการผลิตขยะพลาสติกต่อคนได้เพิ่มขึ้นกว่า 40 % จากปี 2562 (กรุงเทพมหานคร, ออนไลน์) มาตรการ lockdown ยังทำให้ผู้คนหันมาใช้บริการสั่งซื้อสินค้าอาหารออนไลน์แทนการออกไปซื้อสินค้าอาหารนอกบ้าน ส่งผลให้ปริมาณ “ขยะรีไซเคิล” ทั้งขยะพลาสติกและขยะกระดาษในครัวเรือนมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น ถึงแม้ว่าการสั่งซื้อสินค้าอาหารออนไลน์จะมีการขยายตัวอย่างชัดเจนมาก่อนหน้านี้ แต่ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ที่ผ่านมา มีการขยายตัวของคำสั่งซื้อสินค้าอาหารออนไลน์เพิ่มขึ้นกว่า 100% (วิจารณ์ สิมาฉายา, 2563ก) โดยผู้บริโภคจะได้รับขยะพลาสติกประมาณ 5-10 ชิ้นต่อการสั่งอาหารในแต่ละครั้ง เช่น กล่องพลาสติกใส่อาหาร ของเครื่องปรุงรส ซ้อน และส้อมพลาสติก แก้วพลาสติก กระดาษทิชชู ซึ่งทุกชิ้นจะถูกหุ้มด้วยของพลาสติกอีกหนึ่งชิ้น (วิจารณ์ สิมาฉายา, 2563 ข)

จังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดที่อยู่บริเวณภาคกลางของประเทศไทยและอยู่ในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร จำนวนประชากรมากถึง 1,176,411 คน ซึ่งมากเป็นลำดับที่ 16 ของประเทศ (Wikipedia, ออนไลน์) อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทั้งจากการเป็นแหล่งเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม จึงเป็นพื้นที่ที่มีปริมาณการผลิต การบริโภคสินค้าและบริการ รวมถึงปริมาณการเกิดขยะสูงด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจเลือกเป็นพื้นที่ศึกษา โดยจะดำเนินการศึกษาสถานการณ์ขยะพลาสติกที่เกิดจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 จังหวัดปทุมธานีว่าขยะพลาสติกที่เกิดขึ้นในครัวเรือนเป็นขยะพลาสติกประเภทใดบ้าง และศึกษาว่าในแต่ละครัวเรือนมีวิธีการในการจัดการขยะพลาสติกที่เกิดขึ้น ณ แหล่งกำเนิดหรือต้นทางนี่ยังไง เพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการวางแผนการให้ความรู้แก่ชุมชนท้องถิ่นในการจัดการขยะ ณ แหล่งกำเนิดหรือต้นทางนี้ได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป และเป็นประโยชน์ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนกำหนดแนวทางในการจัดการกับขยะพลาสติกที่เกิดขึ้นในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ขยะพลาสติกจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 จังหวัดปทุมธานี ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ระลอกที่ 5
2. เพื่อศึกษาการจัดการขยะพลาสติกจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 จังหวัดปทุมธานี ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ระลอกที่ 5

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพลาสติก

สุวรรณยา ธรรมอภิพล (2562) ได้แบ่งประเภทของพลาสติกแบ่งออก 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก คือ พลาสติกที่รีไซเคิลไม่ได้หรือไม่คุ้มค่าการรีไซเคิล ได้แก่ พลาสติกใส่อาหาร หลอด ของขมม ของบะหมี่ ของหรือห่อทิชชู ของลูกอม กล่องอาหาร มาμάคัพ โฟมและฟอล์ยที่เป็นอาหาร เป็นต้น และกลุ่มที่สอง คือ พลาสติกประเภทที่สามารถนำมารีไซเคิลได้ เป็นพลาสติกในกลุ่มเทอร์โมพลาสติก (Thermoplastic) ซึ่งหมายถึงพลาสติกที่มีสมบัติในการหลอมตัวได้ด้วยความร้อนและสามารถกลับมาแข็งตัวได้เมื่ออุณหภูมิต่ำลง พลาสติกกลุ่มนี้จึงสามารถนำมารีไซเคิลเป็นผลิตภัณฑ์ชิ้นใหม่ได้ และเพื่อให้ง่ายต่อการคิดแยกชนิดพลาสติกรีไซเคิลและการนำกลับเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการใช้สัญลักษณ์ประเภทของพลาสติกรีไซเคิลบนบรรจุภัณฑ์สินค้า ที่พบโดยจำแนกประเภทของวัสดุจำพวกพลาสติก ออกได้เป็น 7 ประเภท ได้แก่ 1) โพลีเอทิลีน เทอร์พธาเลต (PETE) เช่น ขวดน้ำดื่ม ขวดน้ำอัดลม และขวดน้ำมันพืช ฯลฯ 2) โพลีเอทิลีนความหนาแน่นสูง (HDPE) เช่น ขวดแชมพู ถุงพลาสติก และถังขยะ ฯลฯ 3) โพลีไวนิลคลอไรด์ (PVC)

เช่น ท่อน้ำประปา ผนังเทียม ฉนวนหุ้มสายไฟ ขวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และอุปกรณ์การแพทย์ ฯลฯ 4) โพลีเอทิลีน ความหนาแน่นต่ำ (LDPE) เช่น ถุงบรรจุอาหารแช่แข็ง แผ่นฟิล์ม ถุงใส่ของ และสายหุ้มทองแดง ฯลฯ 5) โพลีโพรพิลีน (PP) เช่น ฉนวนไฟฟ้า บานพับ ฝาขวด ภาชนะบรรจุอาหาร ถุงร้อน และหลอดดูด ฯลฯ 6) โพลีสไตรีน (PS) เช่น อุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ภาชนะ เช่น ถ้วย จาน และกล่องโฟม ฯลฯ 7) พลาสติกอื่น ๆ (Other) เช่น โพลีคาร์บอเนต (PC) เช่น ปากกา ขวดนมเด็ก หมวกนิรภัย ไฟจราจร ป้ายโฆษณา ฯลฯ

3.2 สถานการณ์ขยะพลาสติกในประเทศไทย

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีขยะพลาสติกเกิดขึ้นประมาณ 2 ล้านตัน หรือประมาณ 12% ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยมีการนำกลับมาใช้ประโยชน์เฉลี่ยเพียงร้อยละ 25 และส่วนใหญ่ร้อยละ 75 เป็นพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง single use plastic เช่น ถุงร้อน ถุงเย็น ถุงหิ้ว แก้วพลาสติก หลอดพลาสติก ฯลฯ (กรมควบคุมมลพิษ, 2563) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระลอกแรกของประเทศไทย เมื่อต้นปี 2563 ส่งผลทำให้ปริมาณขยะพลาสติกเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี 2562 โดยจากข้อมูลปริมาณขยะพลาสติกเดือนมกราคมถึงธันวาคม ปี 2562 มีปริมาณขยะพลาสติก เฉลี่ย 96 กรัม/คน/วัน ในขณะที่เดือนมกราคมถึงธันวาคม ปี 2563 ซึ่งเป็นช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระลอกแรกมีปริมาณขยะพลาสติก เฉลี่ยอยู่ที่ 134 กรัม/คน/วัน หรืออัตราการผลิตขยะพลาสติกต่อคนได้เพิ่มขึ้นกว่า 40 % จากปี 2562 (กรุงเทพมหานคร, ออนไลน์) มาตรการ lockdown ยังทำให้ผู้คนหันมาใช้บริการสั่งซื้อสินค้าอาหารออนไลน์แทนการออกไปซื้อสินค้าอาหารนอกบ้าน ส่งผลให้ปริมาณ “ขยะรีไซเคิล” ทั้งขยะพลาสติกและขยะกระดาษในครัวเรือนมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น ถึงแม้ว่าการสั่งซื้อสินค้าอาหารออนไลน์จะมีการขยายตัวอย่างชัดเจนมาก่อนหน้านี้ แต่ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ผ่านมา มีการขยายตัวของคำสั่งซื้อสินค้าอาหารออนไลน์เพิ่มขึ้นกว่า 100% (วิจารณ์ สิมาฉายา, 2563) โดยผู้บริโภคจะได้รับขยะพลาสติกประมาณ 5-10 ชิ้นต่อการสั่งอาหารในแต่ละครั้ง เช่น กล่องพลาสติกใส่อาหาร ของเครื่องปรุงรส ซ้อน และส้อมพลาสติก แก้วพลาสติก กระดาษทิชชูซึ่งทุกชิ้นจะถูกหุ้มด้วยของพลาสติกอีกหนึ่งชิ้น (วิจารณ์ สิมาฉายา, 2563)

3.3 การจัดการขยะพลาสติก

ขยะพลาสติกสามารถนำไปจัดการโดยการนำเข้าสู่ระบบการรีไซเคิล เช่น พลาสติกจำพวกขวดขุ่น HDPE สามารถส่งไปให้โรงงานรีไซเคิลที่หลากหลาย เช่น การแปรรูปขยะให้กลับสู่สถานะวัตถุดิบตั้งต้นหรือเม็ดพลาสติก และตัดออกมาเป็นเม็ดพลาสติกและส่งไปโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์จากพลาสติกอีกครั้งได้ เช่น แก้วอู่ ถัง กะละมัง เป็นต้น ขยะขวด PET สามารถแปรรูปเป็นเม็ดพลาสติกหรือรีไซเคิลเป็นเส้นใยโพลีเอสเตอร์สังเคราะห์ได้ หรือผสมกับเส้นใยจากฝ้ายทอเป็นผ้าไตรจีวร นอกจากนี้ขยะพลาสติกยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการผลิตน้ำมัน (Pyrolysis oil) เป็นเทคโนโลยีที่เปลี่ยนขยะ พลาสติกหรือยางให้เป็นน้ำมันโดยวิธีการเผาแบบไพโรไลซิส ซึ่งเป็นการให้ความร้อนกับขยะในสถานะที่ไม่มีอากาศหรือออกซิเจน มีการควบคุมอุณหภูมิและความดันและใช้ตัวเร่งปฏิกิริยาจะทำให้เกิดการสลายโครงสร้างของพลาสติกและจะได้เชื้อเพลิงเหลว น้ำมันไพโรไลซิสที่ยังไม่ผ่านกระบวนการกลั่นแยกมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับน้ำมันเตา จึงสามารถนำไปใช้ทดแทนน้ำมันเตาในโรงงานอุตสาหกรรมได้ แต่ถ้าผ่านกระบวนการกลั่น จะได้น้ำมันดีเซลเบนซิน และน้ำมันเตาขยะพลาสติก (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, 2565)

3.4 สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สำหรับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ของประเทศไทยเริ่มตั้งแต่ต้นปี 2563 จนถึงล่าสุดในปี 2565 เกิดการระบาดรวมเป็นระลอกที่ 5 การระบาดระลอกแรกเกิดขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 2563 หลังพบผู้ติดเชื้อโควิด 19 สายพันธุ์อู่ฮั่น คนแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2563 โดยพบการระบาดคลัสเตอร์สนามมวยลุมพินี

การระบาดระลอกที่ 2 เมื่อเดือนธันวาคม 2563 จากคลัสเตอร์ตลาดกลางกุ้งมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดข้างเคียง เช่น นครปฐม ปทุมธานี ฯลฯ

การระบาดระลอกที่ 3 ปลายเดือนมีนาคม 2564 คลัสเตอร์สถานบันเทิงย่านทองหล่อ กรุงเทพมหานคร โดยพบสายพันธุ์แอลฟาสายพันธุ์อังกฤษ

การระบาดระลอกที่ 4 เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2564 พบคลัสเตอร์แคมป์คนงานก่อสร้างหลักสี่ ซึ่งเป็นการระบาดของไวรัสสายพันธุ์เดลตาในประเทศไทยเป็นครั้งแรก

การระบาดระลอกที่ 5 เมื่อเดือนมกราคม 2565 ซึ่งเป็นสายพันธุ์โอไมครอน ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพ็ญศรี ชิตบุตร วุฒิวัฒน์ อนันต์พุฒิเมธ และ เสกสรร ศรีสุข (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมและความต้องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่จะกำจัดขยะที่เกิดจากครัวเรือนโดยการทิ้งลงถังขยะของเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 52 สาเหตุที่คนส่วนใหญ่ทิ้งลงถังขยะของเทศบาลเพื่อช่วยลดปัญหาความสกปรกตามสถานที่หรือบริเวณบ้านของตนเอง ทำให้บริเวณชุมชนมีบรรยากาศที่ดีและสวยงามน่าอยู่เพิ่มมากขึ้น

ภัทรานิชฐ์ ศรีจันทร์พานธุ์ และ อำพรธม ไชยบุญชู (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาปริมาณขยะในครัวเรือนช่วงการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สืบหาปริมาณ รูปแบบการจัดการ และอุปสรรคในการจัดการขยะหน้าากอนามัย ขยะรีไซเคิล และขยะอาหารในครัวเรือน ช่วงการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 438 ชุด ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล (จังหวัดนนทบุรี สมุทรปราการ นครปฐม ปทุมธานี และสมุทรสาคร) ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไม่คัดแยกขยะคือรู้สึกรู้สึกว่าการคัดแยกขยะเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก เสียเวลา และขาดแรงจูงใจในการคัดแยกขยะเพื่อนำไปขาย เนื่องจากขยะรีไซเคิลในประเทศมีราคาต่ำมากหลังจากที่รัฐมีมาตรการนำเข้าขยะรีไซเคิลจากต่างประเทศ

สุนทร ปัญญาพงษ์ อัญชลี ชัยศรี ทศโนยวรรณ ดวงมาลา และวิมลศิลป์ ปรงชัยภูมิ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝายตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ขยะในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นถุงพลาสติกหรือขวดพลาสติกคิดเป็นร้อยละ 66.30 เนื่องจากจากพลาสติกหลายชนิดที่ใช้ในปัจจุบันเป็นพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง single use plastic หรือพลาสติกที่ไม่คุ้มค่าการรีไซเคิล เช่น ถุงแกง กล่องพลาสติกบรรจุอาหารแบบบาง ซองขนม ถังน้ำจิ้ม ซ้อน ส้อม ฯลฯ ทำให้การผลิตขยะพลาสติกประเภทนี้เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์การระบาดของโควิด 19 ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องสุขอนามัยและความปลอดภัย ก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ขยะพลาสติกถูกนำไปเข้าสู่ระบบการรีไซเคิลน้อยลงและถูกทิ้งในปริมาณเพิ่มขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านภัทรไพรเวท 2 จังหวัดปทุมธานี จำนวนทั้งหมด 677 ครัวเรือน ซึ่งครอบคลุมทั้ง 11 ซอย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการคำนวณจากจำนวนประชากรทั้งหมด 677ครัวเรือน ตามสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ความคาดเคลื่อนไม่เกิน 5% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 251 ครัวเรือน โดยเลือกผู้ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 ข้อคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว สถานภาพในครอบครัว ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความถี่ในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่/เดือนและความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ (Online Shopping)/เดือน โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check List) กำหนดแบบให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม สถานการณ์ขยะพลาสติกที่เกิดจากครัวเรือน โดยสอบถามชนิดขยะพลาสติกที่เกิดจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 โดยมีลักษณะข้อคำถามแบบเลือกตอบว่า “มี” หรือ “ไม่มี” จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการจัดการขยะพลาสติกที่พบในครัวเรือนที่พักอาศัย หมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 จังหวัดปทุมธานี โดยมีลักษณะข้อคำถามแบบให้เลือกตอบตามระดับการปฏิบัติ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำทุกครั้งที่ เป็นประจำบางครั้ง นานๆครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ จำนวน 15 ข้อ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Congruence: IOC) ได้ค่า IOC รายข้อมากกว่า 0.50 ซึ่งถือว่าข้อคำถามนั้นได้ตรงกับวัตถุประสงค์สามารถนำไปใช้ได้

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพลาสติก สถานการณ์ขยะพลาสติกในประเทศไทย การจัดการขยะพลาสติก สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น หนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา และการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยติดต่อประสานงานไปยังนิติบุคคลของหมู่บ้านและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อบริการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 วิเคราะห์โดยใช้สถิติแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 สถานการณ์ขยะพลาสติกเกิดจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 วิเคราะห์โดยใช้สถิติแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 3 การจัดการขยะพลาสติกที่เกิดจากครัวเรือนที่พักอาศัยหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 ให้คะแนนตามระดับการปฏิบัติ ปฏิบัติเป็นประจำทุกครั้งที่ เป็นประจำ บางครั้ง นานๆครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ เท่ากับ 5 4 3 2 1 คะแนนตามลำดับ หาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายที่ได้ ตามวิธีของ กัลยา วาณิชย์ บัญชา (2554)

5. ผลการศึกษา

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 อายุระหว่าง 21-39 ปี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 54.6 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน จำนวน 148 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 59.0 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามคือเป็นบุตร/หลาน จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4 ประกอบอาชีพพนักงาน/นักศึกษา จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7 รายได้เฉลี่ย 10,001-20,000 บาท/เดือน จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 ความถี่ในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ (Food delivery) มากกว่า 4 ครั้ง/เดือน จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 50.3 ความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ (Online Shopping) มากกว่า 4 ครั้ง/เดือน จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ			
	ชาย	103	41.0
	หญิง	148	59.0

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	38	15.1
21-39 ปี	137	54.6
40-59 ปี	69	27.5
ตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป	7	2.8
3. จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1-2 คน	15	6.0
3-4 คน	148	59.0
5 คนขึ้นไป	88	35.0
4. สถานภาพในครอบครัว		
หัวหน้าครอบครัว/ภรรยา/สามี	107	42.6
ญาติผู้ใหญ่ (ปู่ ย่า ตา ยาย)	19	7.6
บุตร/หลาน	120	47.8
อื่นๆ (ลูก แต่งงาน อยู่คนเดียว น้ำ)	5	2.0
5. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	57	22.7
มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา	74	29.5
ปริญญาตรี	104	41.4
สูงกว่าปริญญาตรี	16	6.4
6. อาชีพ		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	26	10.4
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	46	18.3
พนักงานบริษัท	46	18.3
เกษตรกร (เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์)	4	1.6
นักเรียน/นักศึกษา	67	26.7
รับจ้าง	56	22.3
อื่นๆ (แม่บ้าน ว่างงาน)	6	2.4
7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของท่านและครอบครัว		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	54	21.5
10,001 – 20,000 บาท	85	33.9
20,001 – 30,000 บาท	75	29.9
30,001 บาท ขึ้นไป	37	14.7
8. ความถี่ในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ (Food delivery) ต่อเดือน		
ไม่เคยเลย	45	17.9
1-2 ครั้ง	32	12.7
3-4 ครั้ง	48	19.1
มากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป	126	50.3

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9. ความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ (Online Shopping) ต่อเดือน		
ไม่เคยเลย	26	10.4
1-2 ครั้ง	44	17.5
3-4 ครั้ง	35	13.9
มากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป	146	58.2

5.2 สถานการณ์ขยะพลาสติกที่เกิดจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพรเวท 2

จากการศึกษาสถานการณ์ขยะพลาสติกที่เกิดจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพรเวท 2 จังหวัดปทุมธานี โดยศึกษาชนิดของขยะพลาสติกที่เกิดขึ้นในครัวเรือน พบชนิดของขยะพลาสติก 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ขวดน้ำพลาสติก (จำพวกน้ำดื่มพลาสติกและขวดน้ำอัดลมพลาสติก) บรรจุภัณฑ์พลาสติก (เช่น ขวดครีมอาบน้ำ ขวดยาสระผม ของใช้ในบ้านเรือน ฯลฯ) 2) ขงขนมพลาสติก จำพวกของขนมขบเคี้ยว ของบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เปลือกลูกอม ฯลฯ และ 3) ถุงพลาสติกหิ้วแบบบาง (ที่ไม่คุ้มค่าการรีไซเคิล/ไม่สามารถรีไซเคิล) ตามลำดับ คิดเป็น 96% 95.2% และ 94% ตามลำดับ และพบพลาสติกที่เป็นของเล่นเด็ก อุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านที่ทำจากพลาสติก เช่น ตะกร้า กะละมัง น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.2 และหากเรียงลำดับชนิดของขยะพลาสติกที่พบในครัวเรือนในหมู่บ้านภัทรไพรเวท 2 จ.ปทุมธานี แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ชนิดขยะพลาสติกที่พบในครัวเรือนที่พักอาศัย หมู่บ้านภัทรไพรเวท 2 จังหวัดปทุมธานี

ลำดับที่	ชนิดขยะพลาสติก	ร้อยละ
1	ขวดน้ำพลาสติก เช่น ขวดน้ำดื่ม ขวดน้ำอัดลม ฯลฯ	96.0
2	บรรจุภัณฑ์สินค้า เช่น ขวดครีมอาบน้ำ ขวดยาสระผม อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ของใช้ ฯลฯ	96.0
3	ซองพลาสติกจำพวก ซองขนมขบเคี้ยว ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เปลือกลูกอม	95.2
4	ถุงพลาสติกหิ้วแบบบาง (ไม่สามารถรีไซเคิล)	94.0
5	ถุงพลาสติกร้อน-เย็น สำหรับบรรจุอาหารและเครื่องดื่ม	92.4
6	ซองพลาสติกจากการซื้อสินค้าออนไลน์ (Online Shopping)	92.1
7	กล่องอาหารพลาสติก/ถุงพลาสติก/ซองเครื่องปรุง/ซอสม/ส้ม/จาก Food delivery	91.6
8	แก้วน้ำพลาสติกและหลอดพลาสติกสำหรับใส่เครื่องดื่ม	91.0
9	ถุงพลาสติกหิ้วแบบหนา (สามารถรีไซเคิลได้/ มีสัญลักษณ์)	89.6
10	ของเล่นเด็ก อุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านที่ทำจากพลาสติก เช่น ตะกร้า กะละมัง	87.2

5.3 การจัดการขยะพลาสติกที่เกิดจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพรเวท 2

จากการศึกษาการจัดการขยะพลาสติกจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพรเวท 2 จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติในการทิ้งขยะพลาสติกพร้อมกับขยะทั่วไป เป็นประจำ (ร้อยละ 36.7) แต่ชนิดของขยะพลาสติกที่กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติในการคัดแยกเป็นประจำทุกครั้ง ในสัดส่วนค่าร้อยละมากที่สุด คือ ขวดน้ำพลาสติก (ร้อยละ 33.5) ในขณะที่ชนิดของพลาสติกที่ประชาชนไม่เคยคัดแยก ในสัดส่วนค่าร้อยละมากที่สุด คือ ซองพลาสติกบรรจุอาหาร เช่น ซองขนม ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เปลือกลูกอม ฯลฯ (ร้อยละ 36.7) ขยะพลาสติกที่เกิดจากครัวเรือนจะถูกจัดเก็บไว้ในถุงดำ เป็นประจำ (ร้อยละ 51.8) ส่วนการนำไปรีไซเคิล (Reuse) และการขาย/รีไซเคิล (Recycle) ส่วนใหญ่จะทำได้เป็นบางครั้ง (ร้อยละ 31.1 และ ร้อยละ 41) แต่อย่างไรก็ตามครัวเรือนก็ไม่เคยกำจัดด้วยตนเองด้วยวิธีการเผา หรือการฝังกลบ และการเทกองทิ้งไว้หรือฝังในดิน (ร้อยละ 42.6 42.2) แต่จะนำไปทิ้งยังจุดวางถังของเทศบาลหรือ อบต. เป็นประจำ ร้อยละ 45.8 ดังตารางที่ 3

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าขยะพลาสติกที่พบในครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 จังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่จะเป็นขวดน้ำดื่มพลาสติก บรรจุภัณฑ์พลาสติก เช่น ขวดครีมอาบน้ำ ขวดยาสระผม ของใช้ ฯลฯ ของขนมพลาสติก ของบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เปลือกลูกอม และพลาสติกหุ้มแบบบาง (ที่ไม่คุ้มค่าการรีไซเคิล/ไม่สามารถรีไซเคิล) ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปริมาณขยะพลาสติกดังกล่าวข้างต้น เป็นพลาสติกที่เกิดจากกิจกรรมการดำรงชีวิตประจำวัน ของมนุษย์ ในขณะที่ขยะพลาสติกจากธุรกิจอาหารเดลิเวอรี่และการสั่งซื้อสินค้าของออนไลน์ เช่น กล่องบรรจุอาหารพลาสติก ซ้อน ส้อม ของน้ำจิ้ม หลอด หีบห่อของพลาสติกจากการส่งของ ฯลฯ แม้ว่าจะเป็นธุรกิจที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและมีปริมาณการสั่งซื้อเกิดขึ้นเป็นอย่างมากในช่วงการระบาดของโควิด-19 ก็ตาม แต่ยังมีปริมาณน้อยกว่าขยะพลาสติกที่เป็นขวดน้ำดื่ม บรรจุภัณฑ์พลาสติก (เช่น ขวดครีมอาบน้ำ ขวดยาสระผม ของใช้ ฯลฯ) ของขนมพลาสติก ของบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เป็นต้น นั้นแสดงให้เห็นว่า “น้ำดื่ม” เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ในครัวเรือน บรรจุภัณฑ์ขวดน้ำดื่มพลาสติก จึงเป็นขยะพลาสติกที่พบจากครัวเรือนในสัดส่วนที่มากกว่าขยะพลาสติกชนิดอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร ปัญญาพงษ์อัญชลี ชัยศรี ทศโนยวรรณ ดวงมาลา และวิมลศิลป์ ประจักษ์ภูมิ (2563) ที่พบว่าขยะในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นถุงพลาสติกหรือขวดพลาสติกคิดเป็นร้อยละ 66.30 เนื่องจากพลาสติกหลายชนิดที่ใช้ในปัจจุบันเป็นพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง single use plastic หรือพลาสติกที่ไม่คุ้มค่าการรีไซเคิล เช่น ถุงแกง กล่องพลาสติกบรรจุอาหารแบบบาง ของขนม ถู่น้ำจิ้ม ซ้อน ส้อม ฯลฯ ทำให้การผลิตขยะพลาสติกประเภทนี้เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์การระบาดของโควิด -19 ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องสุขอนามัยและความปลอดภัย ก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ขยะพลาสติกถูกนำไปเข้าสู่ระบบการรีไซเคิลน้อยลงและถูกทิ้งในปริมาณเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 ยังคงทิ้งขยะพลาสติกรวมกับขยะทั่วไป เป็นประจำ (ร้อยละ 36.7) โดยไม่มีการคัดแยกก่อนทิ้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ ศรีจันทร์พานธุ์ และอำพรณ ไซยบุญชู (2564) ที่กล่าวว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไม่คัดแยกขยะเพราะรู้สึกว่าการคัดแยกขยะเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก เสียเวลา และขาดแรงจูงใจในการคัดแยกขยะเพื่อนำไปขาย เนื่องจากขยะรีไซเคิลมีราคาต่ำมาก แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาจะเห็นได้ว่าชนิดของขยะพลาสติกที่กลุ่มตัวอย่างมีการคัดแยกเป็นประจำทุกครั้ง ในสัดส่วนค่าร้อยละมากที่สุด คือ ขวดน้ำพลาสติก (ร้อยละ 33.5) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากขยะจำพวกขวดน้ำพลาสติกสามารถนำไปใช้ซ้ำหรือนำไปขายได้ ในขณะที่ชนิดของพลาสติกที่ครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 ไม่เคยคัดแยก ในสัดส่วนค่าร้อยละมากที่สุด คือ ของพลาสติกบรรจุอาหาร เช่น ของขนม ของบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เปลือกลูกอม ฯลฯ (ร้อยละ 36.7) อาจเป็นเพราะประชาชนทั่วไปเห็นว่าไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ซ้ำหรือไม่สามารถนำไปรีไซเคิลหรือขายได้จึงไม่นิยมในการคัดแยก และจากการศึกษาจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างไม่เคยกำจัดด้วยตนเองด้วยวิธีการเผา หรือการฝังกลบ และการเทกองทิ้งไว้หรือฝังในดิน (ร้อยละ 42.6 และ 42.2) แต่จะนำไปทิ้งยังจุดวางถังของเทศบาลหรือ อบต. เป็นประจำ ร้อยละ 45.8 นั้นแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีการปฏิบัติในการกำจัดขยะที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี ชิตบุตร วุฒิวัฒน์ อนันต์พฒนิเมธ และ เสกสรร ศรีสุข (2564) ที่พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่จะกำจัดขยะที่เกิดจากครัวเรือนโดยการทิ้งลงถังขยะของเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 52 สาเหตุที่คนส่วนใหญ่ทิ้งลงถังขยะของเทศบาลเพื่อช่วยลดปัญหาความสกปรกตามสถานที่หรือบริเวณบ้านของตนเอง ทำให้บริเวณชุมชนมีบรรยากาศที่ดีและสวยงามน่าอยู่เพิ่มมากขึ้น

7. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

7.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. จากการศึกษาค้นคว้าจะเห็นได้ว่า ชนิดของขยะพลาสติกที่พบในครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 จังหวัดปทุมธานี 3 ลำดับแรก คือ ขวดน้ำพลาสติก บรรจุภัณฑ์พลาสติก รองลงมาคือ ของขนมพลาสติก และถุงพลาสติกหุ้มแบบบาง ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าขยะพลาสติกที่เกิดขึ้นในลำดับแรกคือขวดน้ำพลาสติกและบรรจุภัณฑ์พลาสติก ซึ่งสามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ ดังนั้นเทศบาลตำบลสามโคกควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนคัด

ตารางที่ 3 การจัดการขยะพลาสติกจากครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพรวาท 2

การจัดการขยะพลาสติกจากครัวเรือน	ระดับการปฏิบัติ				
	ประจำทุกครั้ง	ประจำ	บางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ
การคัดแยกขยะพลาสติก					
1. การคัดแยกขวดพลาสติก เช่น ขวดน้ำดื่ม ขวดเครื่องดื่ม ฯลฯ	84 (33.5%)	82 (32.6%)	55 (21.9%)	27 (10.8%)	3 (1.2%)
2. การคัดแยกถุงพลาสติกชนิดหิ้ว (แบบหิ้ว-บาง)	30 (12%)	52 (20.7%)	93 (37.1%)	44 (17.5%)	32 (12.7%)
3. คัดแยกถุงพลาสติกบรรจุอาหารและเครื่องดื่ม (แบบร้อน-เย็น)	35 (13.9%)	33 (13.2%)	73 (29.1%)	51 (20.3%)	59 (23.5%)
4. การคัดแยกแก้วเครื่องดื่มพลาสติก	45 (17.9%)	36 (14.3%)	78 (31.1%)	62 (24.7%)	30 (12%)
5. การคัดแยกบรรจุภัณฑ์พลาสติก เช่น ครีมอาบน้ำ ยาสระผม ขอสปรุงรส ซีอิ๊ว น้ำส้มสายชู ฯลฯ	63 (25.1%)	43 (17.1%)	109 (43.4%)	29 (11.6%)	7 (2.8%)
6. การคัดแยกซองพลาสติกบรรจุอาหาร เช่น ซองขนม ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ฯลฯ	26 (10.4%)	30 (12%)	66 (26.3%)	37 (14.7%)	92 (36.7%)
7. การคัดแยกสิ่งของเครื่องใช้พลาสติกภายในบ้าน เช่น ตะกร้า กะละมัง ฯลฯ	46 (18.3%)	38 (15.1%)	91 (36.3%)	65 (25.9%)	11 (4.4%)
8. การทิ้งขยะพลาสติกรวมกับขยะทั่วไป	92 (36.7%)	44 (17.5%)	73 (29.1%)	37 (14.7%)	5 (2%)
การจัดเก็บ					
9. การจัดเก็บไว้ในถุงดำ	130 (51.8%)	64 (25.5%)	43 (17.1%)	12 (4.8%)	2 (0.8%)
10. การจัดเก็บไว้ในถุงพลาสติกทั่วไป	89 (35.5%)	45 (17.9%)	81 (32.3%)	32 (12.7%)	4 (1.6%)
การนำไปใช้ใหม่และใช้ซ้ำ					
11. การนำขยะพลาสติกกลับมาใช้ซ้ำ เช่น นำมาใส่ของ ประดิษฐ์สิ่งของ ฯลฯ	41 (16.3%)	34 (13.5%)	78 (31.1%)	70 (27.9%)	28 (11.2%)
12. การนำขยะพลาสติกไปขาย/รีไซเคิล	61 (24.3%)	51 (20.3%)	103 (41%)	29 (11.6%)	7 (2.8%)
การกำจัด					
13. การกำจัดด้วยตนเองด้วยวิธีการเผา หรือการฝังกลบ	32 (12.8%)	32 (12.8%)	37 (14.7%)	43 (17.1%)	107 (42.6%)
14. การกำจัดด้วยตนเองด้วยการนำเทกองทิ้งไว้ หรือการฝังในดิน	20 (8%)	21 (8.4%)	50 (19.9%)	44 (17.5%)	116 (46.2%)
15. การนำไปทิ้งในถังของเทศบาลหรือ อบต. เพื่อนำไปกำจัดต่อไป	115 (45.8%)	30 (12%)	69 (27.5%)	27 (10.8%)	10 (4%)

แยกขยะขวดน้ำพลาสติกและบรรจุภัณฑ์พลาสติกรวมถึงพลาสติกรีไซเคิลอื่น ๆ รวมถึงการจัดตั้งศูนย์รับซื้อขยะรีไซเคิลภายในชุมชนเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนและเป็นการลดภาระในการกำจัดของเทศบาลอีกด้วย

2. จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 ยังคงทิ้งขยะพลาสติกรวมกับขยะทั่วไปเป็นประจำ ดังนั้นเทศบาลตำบลสามโคกควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะอย่างถูกต้อง และชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการคัดแยกขยะ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการคัดแยกขยะในครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2 รวมถึงแรงจูงใจในการคัดแยกขยะในครัวเรือนที่พักอาศัยในหมู่บ้านภัทรไพเราะ 2

8. บรรณานุกรม

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: Harper and Row.

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2563). สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ปี 2563. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2564. เข้าถึงจาก https://www.pcd.go.th/pcd_news/11873/

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. คู่มืออุตสาหกรรม ขยะ=พลังงานทดแทน. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2565.

เข้าถึงจาก <https://webkc.dede.go.th/testmax/sites/default/files>

กรุงเทพมหานครออนไลน์(2564). ส่องสถานการณ์ 'ขยะพลาสติก' ช่วง 'โควิด-19' กับความท้าทาย 'โรดแมพ' ปี 65.

สืบค้น เมื่อ 17 สิงหาคม 2564. เข้าถึงจาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/944120>

เพ็ญศรี ชิตบุตร, วุฒิวัฒน์ อนันต์พุฒิเมธ และ เสกสรร ศรีสุข (2564). พฤติกรรมและความต้องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. *Journal of Modern Learning Development*. 6(6), 148-154.

ภัทรานิษฐ์ ศรีจันทราพันธุ์ และ อำพรธมน ไชยบุญชู. (2564). การศึกษาปริมาณขยะในครัวเรือนช่วงการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 41(2), 1-17.

วิจารณ์ สิมมาฉายา. (2563ก). ขยะในช่วงโควิด-19. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2564, เข้าถึงจาก http://www.tei.or.th/th/blog_detail.php?blog_id=49

วิจารณ์ สิมมาฉายา. (2563ข). ขยะพลาสติกพุ่งกว่า 60% ในช่วงโควิด -19. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2564, เข้าถึงจาก http://www.tei.or.th/th/blog_detail.php?blog_id=51

สรวรยา ธรรมอภิพล. (2562). *การจัดการมูลฝอยชุมชน*. นครปฐม: ไทยอาร์ต พรินติ้ง กรุ๊ป.

สุนทร ปัญญาพงษ์, อัญชลี ชัยศรี, ทศโนยวรรณ ดวงมาลา และวิมลศิลป์ ปรงชัยภูมิ (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝายตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารวิชาการ มจรบุรีรัมย์*. 5(2), 95-107.